

MAASEUTUMAISEMA KULTTUURIPERINTÖNÄ

ICOMOS-IFLAN PERIAATTEET

Hyväksytty ICOMOSin 19:nnessä yleiskokouksessa, New Delhissä Intiassa 15.12.2017

JOHDANTO

Maaseutumaisemat ovat ihmiskunnan kulttuuriperinnön olennainen osa. Ne ovat myös yksi yleisimmistä jatkuvien kulttuurimaisemien tyypeistä. Maaseutumaisemia on erittäin laajasti ja monimuotoisesti koko maailmassa ja ne edustavat eri kulttuureja ja kulttuuriperinteitä. Maisemat tarjoavat ihmisyyhteisöille lukuisia taloudellisia ja sosiaalisia etuja, monikäyttöisyyttä, tukea niiden kulttuurille ja ekosysteemipalveluja. Tämä asiakirja pyrkii edistämään aiheeseen liittyvää syvempää pohdintaa ja opastaa maaseutumaisemien järjestelmien etiikkaan ja kulttuuriin sekä ympäristön ja kestävään muuttumiseen kaikissa mittakaavoissa ja kansainväliseltä aina paikallistasolle asti.

Tunnustaen kulttuuriin perustuvan ruoan tuotannon ja uusiutuvien luonnonvarojen käytön maailmanlaajuisen merkityksen ja näitä toimintoja haastavat kysymykset ja uhat nykyisissä kulttuurin, ympäristön, talouden ja yhteiskunnan, konteksteissa;

Ottaen huomioon Yhdistyneiden kansakuntien (YK) *Ihmisoikeuksien julistuksen* (1948), YK:n *Biodiversiteettisopimuksen* (1992), Unescon *Kulttuuridiversiteettijulistuksen* (2001), YK:n *Alkuperäiskansojen oikeuksien julistuksen* (2007), *Elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen* (YK:n Elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO, 2011), ja YK:n *Kestävän kehityksen tavoitteet* -ohjelman, vuodelta 2015 (erityisesti vaan ei pelkästään ohjelman alataivoite 11.4¹), joiden mukaan kaikilla ihmisillä on oikeus riittävään, terveelliseen ja turvalliseen ruoan ja veden saantiin;

Ottaen huomioon kansainväliset asiakirjat kuten *Venetsian julistus monumenttien suojelusta* (1964); Unescon Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi (1972); Firenzen julistus historiallisten puistojen ja puutarhojen suojelusta (1981); *Washingtonin julistus historiallisten kaupunkien ja kaupunkimaisten alueiden suojelusta* (1987), ICOMOSin *Naran julistus autenttisuudesta* (1994); Unescon *Yleissopimus aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta* (2003); ICOMOSin *Xi'anin julistus kulttuuriperintöön kuuluvien rakennusten, kohteiden ja alueiden lähiympäristöjen suojelusta* (2005); Unescon historiallista kaupunkimaisemaa koskeva suositus (2011); ICOMOSin *Firenzen julistus kulttuuriperinnöstä ja maisemasta inhimillisinä arvoina* (2014), Unescon *Firenzen julistus biologisen ja kulttuurisen*

monimuotoisuuden yhteyksistä (2014) ja Unescon linjaus kestävän kehityksen perspektiivin integroimisesta maailmanperintösopimuksen (2015) prosesseihin, jotka liittyvät maisemien perintö- ja kulttuuriarvoihin;

Ottaen huomioon maaseutumaisemiin liittyvät alueelliset ja kansainväliset sopimukset ja asiakirjat, mm. *Eurooppalainen maisemayleissopimus* (2000), *Euroopan maaseudun kulttuuriperinnön havainnointiopas* (CEMAT, 2003), *Euroopan neuvoston kulttuuriperinnön yhteiskunnallista merkitystä koskeva Faron yleispuitesopimus* (2005), *Tokion julistus pyhien luontokohteiden ja kulttuurimaisemien merkityksestä biologisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden suojelemisessa* (2005), *Santiago de Cuban julistus Karibian alueen kulttuurimaisemasta* (2005), *Latinalaisen Amerikan maisema-aloite* (LALI, 2012), Australian ICOMOSin *Julistus kulttuurisesti merkittävistä kohteista* (Burran julistus, 1999-2013), ja Kansainvälisen maisema-arkkitehtiiliiton IFLAn *Aasian ja Tyynen valtameren alueen maisemajulistus* (2015);

Ottaen huomioon Unescon maailmanperintökeskuksen julkaisemat *Maailmanperintösopimuksen toteuttamisen toiminnalliset suuntaviivat* (2015), jotka ovat vuodesta 1992 lähtien ensisijaisesti määritelleet maaseutumaiset "jatkuiksi kulttuurimaisemiksi" ;

Ottaen huomioon ICOMOS-IFLA ISCCLin *Milanon maaseutumaisemajulistus* (2014) koskien maaseutumaisia kulttuuriperintönä;

Ottaen huomioon Katgoria V:n maa- ja merimaisemien huomioiminen Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) hallintojärjestelmässä, IUCN:n toiminta laiduntavan paimentolaisuuden ylläpitämiseksi (*Maailmanlaajuinen aloite kestävän laiduntamisen puolesta*, 2008), ICOMOSin ja IUCN:n yhteinen "Käytäntöjen yhdistäminen – luonto ja kulttuuri" -aloite ja ihmisten ja ympäristön vuorovaikutuksen merkitys biokulttuurista monimuotoisuutta ylläpitävässä toiminnassa (mm. agrobiodiversiteetti sekä kulttuuriset ja henkiset arvot);

Ottaen huomioon YK:n Elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n *Maailmanlaajuisesti merkittävät maatalouden kulttuuriperintöjärjestelmät (Globally Important Agricultural Heritage Systems, GIAHS)* -ohjelman, joka pyrkii tunnistamaan ja turvaamaan huomionarvoisia maankäyttöjärjestelmiä ja maisemia, joilla on kulttuuriperintöarvoa ja jotka ovat merkittäviä maailmanlaajuisesti maatalouden biodiversiteetti- ja tietämysjärjestelmien suhteen;

Ottaen huomioon muut asiakirjat, jotka koskevat maaseutumaisemien eri puolia kuten *Baezan julistus maaseudun kulttuuriperinnöstä* (2012), *Unescon maailmanperintökeskuksen temaattisen asiantuntijakokouksen suositus viinitarhojen kulttuurimaisemista*, Tokaji, Unkari (2001) ja useiden muiden temaattisten asiantuntijakokousten suosituksia, jotka liittyvät maaseudun kulttuurimaisemiin perintönä;

ICOMOS ja IFLA

Sitoutuvat laajentamaan yhteistyötään ryhtymällä seuraavien periaatteiden levittämiseen ja soveltamiseen maaseutumaisen kulttuuriperinnön ymmärtämisen, tehokkaan suojelun, kestävän muuttamisen,

välittämisen ja arvostuksen edistämiseksi ihmisyhteisöjen ja kulttuurien osana ja olennaisena resurssina kaikkialla maailmassa.

Tässä asiakirjassa esitetyt periaatteet pyrkivät käsittelemään maaseutumaisemien ja niihin liittyvien yhteisöjen kärsimiä menetyksiä ja kielteisiä muutoksia tunnistamalla, turvaamalla ja edistämällä niiden kulttuuriperintöarvoja. Päämääränä on sopivan tasapainon edistäminen taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisten näkökantojen välillä.

¹“Vahvistavat pyrkimyksiä maailman luonnon- ja kulttuuriperinnön suojelemiseksi ja turvaamiseksi” (YK, Agenda 2030).

1 PERIAATTEET

A Määritelmät

Maaseutumaisema: Tämän asiakirjan tarkoittamassa mielessä maaseutumaisemat ovat maata tai vesialueita, jotka on yhteisesti tuotettu ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksessa ja joita käytetään ruoan ja muiden uudistuvien luonnonvarojen tuottamiseen maanviljelyksessä, karjanhoidossa, laiduntamisessa, kalastuksessa, vesiviljelyksessä, metsänhoidossa, villiruoan keräilyssä, metsästyksessä ja muiden luonnonvarojen kuten suolan hankinnassa. Maaseutumaisemat ovat monikäyttöisiä resursseja. Samalla kaikkiin maaseutualueisiin liittyy kulttuurisia merkityksiä, joita ihmiset ja yhteisöt ovat antaneet niille: kaikki maaseutualueet ovat maisemia.

Maaseutumaisemat ovat dynaamisia ja eläviä järjestelmiä, joihin kuuluu paikkoja, joita tuotetaan ja hoidetaan perinteisillä menetelmillä, tekniikoilla, kertyneellä tiedolla ja kulttuurin käytännöillä sekä paikkoja, joissa perinteiset tuotantotavat ovat muuttuneet. Maaseutumaiseman järjestelmiin kuuluu maaseudun aineksia sekä niiden välisiä ja laajempaan yhteyteen liittyviä toiminnallisia, tuotannollisia, tilallisia, visuaalisia, symbolisia ja ympäristöllisiä suhteita.

Maaseutumaisemiin kuuluu sekä hyvin hoidettuja että taantuneita tai hylättyjä alueita, joita voidaan ottaa uusiokäyttöön tai raivata uudelleen. Ne voivat olla erittäin suuria maaseutualueita, kaupunkeihin rajoittuvia alueita ja pienempiä alueita keskellä rakennettua ympäristöä. Maaseutumaisemiin kuuluu maanpinta, pinnanalaiset maalajit ja luonnonvarat, sekä yläpuolinen ilmatila ja vesistöt.

Maaseutumaisema perintönä viittaa maaseudun aineelliseen ja aineettomaan perintöön. Maaseutumaisemaan perintönä kuuluu fyysisiä tuntomerkkejä – itse tuottava maapohja, pinnanmuodostus, vesi, infrastruktuuri, kasvillisuus, asutus, maaseudun rakennuskanta ja keskukset, kansanomainen arkkitehtuuri, liikenne, kaupan verkostot jne. – sekä laajemmat fyysiset, kulttuuriset ja ympäristölliset yhteydet ja ympäristöt. Maaseutumaisemaan perintönä kuuluu myös siihen liittyvät kulttuurinen tietämys, perinteet, käytännöt, paikallisten yhteisöjen identiteetin ja yhteenkuuluvuuden ilmaisut sekä kulttuuriset arvot ja merkitykset, joita ihmiset ja yhteisöt ovat antaneet niille menneisyydessä ja nykyään. Maaseutumaisemiin sisältyy teknistä, tieteellistä ja käytännön tietoutta, joka liittyy ihmisen ja luonnon välisiin suhteisiin.

Maaseutumaisemat kulttuuriperintönä ilmaisevat yhteiskunnan ja yhteisöjen rakenteita ja toimintajärjestelmiä, jotka ovat toteuttaneet, käyttäneet ja muunnelleet niitä sekä menneisyydessä että nykyisyydessä. Näillä maisemilla on kulttuurisia, henkisiä ja luontoon kuuluvia ominaisuuksia, jotka edistävät biokulttuurisen monimuotoisuuden jatkumista.

Kaikkia maaseutualueita, olivatpa ne ainutlaatuisia tai tavallisia, perinteisiä tai hiljattain modernisoituja, voidaan lukea kulttuuriperintönä. Perintö voi olla läsnä erityyppisenä ja eriasteisena ja se voi liittyä useampaan historialliseen kauteen toistuvasti käytössä olleena alustana.

B Merkitys

Maaseutumaisemia on muokattu vuosituhansien ajan ja ne edustavat merkittäviä vaiheita maapallon ihmisten ja ympäristön historiassa, elämäntavoissa ja kulttuuriperinnössä. Monet maailman alueet ovat elintärkeitä ruoan, uusiutuvien luonnonvarojen sekä näihin liittyvän maailmankuvan ja hyvinvoinnin lähteitä sekä paikallisille että alkuperäisille yhteisöille kuin myös vierailijoille ja matkailijoille. Kasvi- ja eläinlajien tuotantoon ja/tai sadonkorjuuseen, mukaan lukien ruoan lähteet, käytetyt maisemat, osoittavat ihmisten ja muiden lajien läheisiä vuorovaikutussuhteita hyvin laajoilla alueilla. Maanviljelyksen, metsänhoidon, karjanhoidon, kalastuksen, vesiviljelyn, villien resurssien hyödyntämisen ja muiden resurssien käyttöjen monimuotoisuus on elintärkeää maailmanlaajuisen inhimillisen elämän sopeutumiselle ja joustavuudelle tulevaisuudessa.

Maaseutumaisemien kulttuuriperintöarvot tunnustetaan joissakin kulttuuriperinnön inventoinneissa kuten Unescon maailmanperintöluettelossa ”*jatkuviksi kulttuurimaisemiksi*”. Arvoja voidaan tunnustaa alueellisissa, kansallisissa ja paikallisissa kulttuuriperinnön inventoinneissa ja suojelualueiden järjestelyissä. Maaseutumaisemien arvojen tunnustaminen kaikilla tasoilla pyrkii kehittämään tietoisuutta maisemien aineellisista ja aineettomista ominaisuuksista ja arvoista. Tämä on ensimmäinen ja välttämätön vaihe edistettäessä näiden alueiden kestävää suojelua ja niihin liittyvien kulttuuristen merkitysten ja tiedon välittämistä tuleville sukupolville.

C Uhkia

Kasvatvat ihmispopulaatiot ja ilmastonmuutos altistavat maaseutumaisemia häviämisen ja/tai hylkäämisen tai jyrkkien muutosten riskeille. Maaseutumaisemiin kohdistuvat uhat heijastavat kolmea toisiinsa liittyvää muutosten lajia:

- 1 Väestön ja kulttuurin muutokset (väestön kasvu kaupungeissa ja väestökato maaseudulla, kaupunkien laajeneminen, infrastruktuurin intensiivinen rakentaminen, kehittämispaineet, perinteisten käytäntöjen, tekniikoiden, paikallisen tiedon ja kulttuurien häviäminen);
- 2 Rakenteelliset muutokset (globalisaatio, kaupan ja kansainvälisten suhteiden muutokset ja kasvu, taloudellinen kasvu tai taantuma, maatalouden menetelmien ja tekniikoiden tehostuminen, maa-alojen muuttuminen ja alkuperäisten laidunmaiden sekä kotieläinlajien monimuotoisuuden häviäminen);
- 3 Ympäristön muutokset (ilmastonmuutos, saastuminen, ympäristön vahingoittaminen mm. ei-kestävässä kaivostoiminnassa, vaikutukset maaperään, kasvillisuuteen ja ilmanlaatuun sekä biodiversiteetin - ja agrobiodiversiteetin - menettäminen).

D Haasteita

Kulttuuriperinnöllä tulisi olla keskeinen rooli maaseutumaisemien ja biokulttuurisen monimuotoisuuden tunnistamisessa, suojelussa ja edistämässä. Perintö voi osaltaan auttaa ylläpitämään ja lisäämään maaseutumaisemien sopeutumista ja joustavuutta tukemalla maaseudun ja kaupunkien asukkaita, paikallisia yhteisöjä, valtiovaltaa, teollisuutta ja yrityksiä. Tuki on olennainen osa näiden alueiden dynaamisen luonteen, uhkien, riskien, vahvuuksien ja mahdollisuuksien hallintaa ja hoitoa. Perinnön eheyden ja aitouden säilyttämisen tulisi keskittyä maaseutumaisemissa elävän ja työtä tekevän paikallisen väestön elintason ja elämänlaadun varmistamiseen. Kaiken perinnön tavoin maaseudun kulttuuriperintö on myös taloudellinen resurssi, jonka käytön tulisi olla tilanteeseen sopivaa ja tarjota ratkaisevaa tukea sen pitkäaikaisellekestävyydelle.

E Hyötyjä

Maaseudun maisemat ovat ratkaisevan tärkeitä resursseja ihmiskunnan ja maailman ympäristön tulevaisuudelle. Ne tuottavat paitsi ruokaa ja raaka-aineita myös identiteetin tunnetta; ne edustavat taloudellisia, tilallisia, ympäristöllisiä, sosiaalisia, kulttuurisia, henkisiä, terveydellisiä, tieteellisiä, teknisiä ja joillakin alueilla myös virkistykseen liittyviä tekijöitä. Ruoan ja raaka-aineiden lisäksi maaseudun maisemat myötävaikuttavat maapohjan suojeluun (luonto, ympäristö, maaperä, vesistöt) ja maaseutukulttuurien (tekniikat, ympäristön tuntemus, kulttuuriperinteet jne.) välittymiseen tuleville sukupolville. Maaseutumaisemat tarjoavat usein selviä taloudellisia ja matkailuun liittyviä etuja silloin, kun ne liittyvät läheisesti kulttuuriperintöarvojen välittämiseen ja kehittämiseen.

Viime vuosikymmeninä ympäristöperintö ja kulttuuriperintö ovat olleet kasvavan kansainvälisen ja moni- ja poikkitieteellisen tutkimuksen kohteina. Yhteisöt tiedon haltijoina ja paikalliset hankkeet sekä yhteistyö sidosryhmien, maaseudun ja kaupunkien asukkaiden ja ammattilaisten kesken ovat vaikuttaneet maaseutumaisemien suojeluun ja kehittämiseen sekä tietoisuuteen niistä arvokkaina yhteisinä resursseina. Monet kansainväliset, kansalliset ja paikalliset julkisen hallinnon instanssit ovat tukeneet tätä ajatusta lainsäädännössään ja toimintalinjauksissaan.

F Maaseutumaisemien kestävyys

Monet maaseudun järjestelmät ovat osoittautuneet ajan myötä kestäviksi ja joustaviksi. Näiden järjestelmien eri piirteet voivat olla taustana tulevalle hallinnolle ja maaseudun toiminnoille suhteen ja tukea biokulttuurisen monimuotoisuuden säilyttämistä ja parantamista sekä ihmisten oikeuksia riittävään ja hyvänlaatuiseen ruokaan ja raaka-aineiden saantiin.

Maisemien joutuessa jatkuviin, peruuttamattomiin ja väistämättömiin muutosprosesseihin tulisi maaseutumaisemia koskevien linjausten keskittyä hallinnoimaan hyväksyttävistä ja sopivia pitkän aikavälin muutoksia, jotka koskevat kulttuuriperinnön arvojen suojelua, kunnioittamista ja kehittämistä.

2 TOIMINNAN KRITEREJÄ

Erityisiä toimenpiteitä ovat: ymmärtäminen, suojeleminen, muutoksen kestävä hallinta sekä maisemien ja niiden kulttuuriperintöarvojen välittäminen ja viestintä.

A Maaseutumaisemien ja niiden kulttuuriperintöarvojen ymmärtäminen

- 1 **Tunnustetaan, että kaikilla maaseutumaisemilla on perintöarvonsa**, jotka voivat eri arvioiden mukaan olla joko erityisiä tai tavanomaisia arvoja, ja että ne voivat vaihdella mittakaavan ja luonteenpuolesta (muodot, materiaalit, käytöt, toiminnot, ajanjaksot, muutokset).
- 2 **Dokumentoidaan maaseutumaisemien kulttuuriperintöarvoja** tehokkaan suunnittelun, päätöksenteon ja hallinnan perustaksi. Inventoinnit luettelot, kartat ja kartastot sisältävät perustietoja maaseutumaisemista aluesuunnittelun, ympäristön ja kulttuuriperinnön suojelun, hallinnan ja hoidon, maisemasuunnittelun ja valvonnan tarpeisiin.
- 3 **Kartutetaan perustason tietämystä maaseutumaisemien fyysisistä ja kulttuurisista ominaisuuksista**: maaseutumaiseman nykytilasta; sen historiallisista muutoksista ja aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön ilmenemismuodoista; maiseman liittyvistä historiallisista, perityistä ja nykyisistä sosiokulttuurisista käsityksistä; maaseutumaisemien muodostamien kokonaisuuksien kaikkien osatekijöiden entisistä ja nykyisistä yhteyksistä (alueelliset, kulttuuriset, tuotannolliset ja toiminnalliset yhteydet); ja maisemien menneisyyteen ja nykyisyyteen liittyvistä sidosryhmistä. Inventointi ja luettelointi pyrkivät kuvailemaan maaseutumaisemia niiden nykytilassa mutta myös tunnistamaan ajan myötä tapahtuneita muutoksia.
- 4 **Maaseutumaisemien inventointi ja luettelointi kaikilla tasoilla** (maailmanlaajuinen, alueellinen, kansallinen ja paikallinen). Näillä työkaluilla tulisi integroida paikallista, perinnettä ja tieteellistä tietoa ja soveltaa systemaattisia menetelmiä, jotka ovat helposti saatavissa ja soveltuvat sekä asiantuntijoiden että muiden käyttöön kaikissa maissa tiedon keräämiseksi ja vertailemiseksi maaseutumaisemista sekä kansainvälisesti että paikallisesti. Tehokkaan tietokannan aikaansaamiseksi inventoinnin ja luetteloinnin tulisi ottaa huomioon monimuotoisuus, inhimillisten resurssien kulut, aineiston keruun ajoittaminen ja organisaatio ja ottaa mukaan työhön sekä asiantuntijoita että paikallisia asukkaita.
- 5 Kartutetaan tietoa **maaseutumaisemien vertailun mahdollistamiseksi kaikilla tasoilla** (maailmanlaajuinen, alueellinen, kansallinen, paikallinen), maaseutumaisemien muutosten

tarkkailu ja yhteisen oppimisen ja yhteistyön tukeminen paikalliselta aina globaalille tasolle asti kaikkien julkisten ja yksityisten sidosryhmien kesken.

- 6 **Paikallisten asukkaiden tunnustaminen tiedonhaltijoina**, jotka usein auttavat muokkaamaan ja ylläpitämään maisemaa ja joita tulisi osallistuttaa kollektiivisen tiedon kartuttamiseen.
- 7 **Julkisten laitosten, kansalaisjärjestöjen ja korkeakoulujen laajan ja jatkuvan yhteistyön edistäminen** tutkimusta, tiedon jakamista ja teknistä apua varten sekä laajapohjaisen tiedon kartuttamista kaikilla hallinnon tasoilla.

B Maaseutumaisemien ja niiden kulttuuriperintöarvojen suojeleminen

- 1 **Selvitetään ja sovelletaan lainsäädännön ja linjausten viitekehyksiä** biokulttuurisen kestävyuden ja joustavuuden varmistamiseksi maaseutumaisemien käytössä ja muuntumisessa liittyen globaaleihin, kansallisiin ja paikallisiin uhkiin, riskeihin ja mahdollisuuksiin.
- 2 **Toteutetaan toimintalinjauksia** lakien, sääntöjen, taloudellisten strategioiden, hallinnollisten ratkaisujen, tietojen jakamisen ja kulttuurisen tuen kautta. Maaseutumaisemien monimuotoisuus edellyttää sekä erityisten että eri sektoreita koskevien toimintalinjausten kehittämistä, joissa otetaan huomioon laajat kulttuuriset, sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristötekijät.
- 3 **Määritellään dynaamisen suojelun, korjaamisen, innovaation, sopeutuvan muutoksen, ylläpidon ja pitkäjäksoisen hallinnan strategioita ja toimenpiteitä.** Niiden tulisi pyrkiä globaalien ja paikallisten lähestymistapojen tasapainoon ja varmistaa kaikkien sidosryhmien ja yhteisöjen osallistuminen niiden tehokkaaseen suunnitteluun ja päivittäiseen hoitoon.
- 4 **Huomioidaan maaseutumaisemien perintöön liittyviä arvoja taloudellisina, sosiaalisina, ympäristöllisinä, kulttuurisina, henkisinä ja tilallisina arvoina** ja lisäksi huomioidaan, että tietoisuus jokaisen maaseutumaiseman arvoista mahdollistaa sopivien ja tehokkaiden tulevien muutosten hallinnan.
- 5 **Valmistellaan tehokkaita toimintalinjauksia** perustuen asiantuntevaan paikalliseen tai muuhun tietoon maisemista, niiden vahvuuksista ja heikkouksista sekä potentiaalisista uhista ja mahdollisuuksista. Määritellään päämäärät ja keinot. Ohjelmoidaan toimenpiteet pitkän, keskipitkän ja lyhyen tähtäimen hallinnoinnin päämäärien suhteen.
- 6 **Määritellään valvontastrategioita** sovellettujen linjausten vaikutuksen arvoimiseksi ja lyhyen, keskipitkän ja pitkän tähtäimen päämäärien uudelleen arvioimiseksi valvonnasta saatujen tulosten mukaisesti.

- 7 **Otetaan huomioon, että linjausten tehokas toimeenpano** edellyttää valistunutta ja asiaan sitoutunutta yleisöä, sen tukea tarvittaville strategioille ja osallistumista toimenpiteisiin. On välttämätöntä täydentää kaikkia muita toimenpiteitä. Julkisen hallinnon tahojen tulisi tukea ennakoivia, kansalaisilta tulevia aloitteita.

C **Maaseutumaisemien ja niiden kulttuuriperintöarvojen kestävä hoito**

- 1 **Otetaan huomioon biokulttuuriset oikeudet ruoan ja luonnon resurssien tuotannossa.** Toteutetaan suunniteltuja hoitomenetelmiä, jotka tunnustavat maisemien dynaamisen ja elävän luonteen ja kunnioittavat niissä asuvia ja eläviä ihmisiä ja muita lajeja. Kunnioitetaan, arvostetaan ja tuetaan kulttuurien ja kansojen luontosuhteiden moninaisuutta.
- 2 **Tunnistetaan maaseutumaisemien keskeiset sidosryhmät mm. maaseudun asukkaat** sekä paikalliset, alkuperäiset ja alueelle muuttaneet yhteisöt, joilla on yhteydet ja kiintymys maiseman paikkoihin, heidän osuutensa maiseman muokkaamisessa ja ylläpitämisessä ja heidän tietonsa luonnon ja ympäristön olosuhteista, menneistä ja nykyisistä tapahtumista, paikallisista kulttuureista ja perinteistä ja tieteelliset ja tekniset ratkaisut, joita on kokeiltu ja sovellettu vuosisatojen kuluksa. Tunnustetaan se, että maaseudun asukkaiden hyvä elintaso ja elämän laatu mahdollistavat maaseudun toimintojen vahvistamisen, maaseutumaisemien ja maaseudun käytäntöjen ja kulttuurien välittämisen ja jatkuvuuden.
- 3 **Huomioidaan kulttuuristen, luontoon liittyvien ja taloudellisten piirteiden keskinäiset yhteydet** sekä suurissa että pienissä maisemissa kehitettäessä kestäviä hoitostrategioita maaseutumaisemille kulttuuriperinnön resursseina.
- 4 **Huomioidaan maaseutu- ja kaupunkimaisemien keskinäiset yhteydet.** Maaseutumaisemat ovat kaupunkien asukkaiden elämän laatua palveleva resurssi suurkaupunkialueilla kaikkialla maailmassa (vapaa-aika, ruoan laatu ja määrä, polttopuu, vesi ja puhdas ilma, ruoan puutarhaviljely jne.). Kaupunkialueet voivat tarjota taloudellisia mahdollisuuksia maaseutumaisemien tuotteille ja muuta integroitua toimintaa kuten vapaa-ajan käyttö, koulutus ja maaseututurismi, jota ihmiset vaativat (monikäyttöisyys). Maaseudun, kaupunkien reuna-alueiden ja kaupunkien asukkaiden yhteistyötä tulisi aktiivisesti kannustaa ja harjoittaa niin maaseutumaisemien kulttuuriperintöä koskevan tiedon jakamisessa kuin vastuussa niiden hoidostakin.
- 5 **Pyritään tasapainoon** toisaalta pitkän tähtäimen kestävä (taloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen ja ympäristöllisten) resurssien käytön ja kulttuuriperinnön suojelemisen ja toisaalta maaseudun työläisten elämän laadun lyhyen tähtäimen tarpeiden välillä. Viimeksi mainittu on edellytyksenä toimintojen jatkumiselle, jotka luovat ja ylläpitävät maaseutumaisemaa. Elämän laatu koostuu niin tuloista kuin sosiaalisesta

arvostuksestakin, julkisten palvelujen kuten koulutuksen tarjonnasta, kulttuuristen oikeuksien tunnustamisesta jne. Tämä edellyttää sopivia tapoja ja ratkaisuja elävien kulttuuriperintöarvojen tunnistamiseksi, jotta muutos ja sopeutuminen olisivat yhteensopivia kulttuuriperinnön arvojen suojelun, käytön ja välittämisen sekä maaseutumaiseman kulttuuriperinnön taloudellisen kehittämisen kanssa.

- 6 **Tuetaan maaseutumaisemien oikeudenmukaista hallintoa**, mihin kuuluu paikallisen väestön, sidosryhmien ja maaseudun ja kaupunkien asukkaiden osallistuminen tietoisuuden ja vastuun kasvattamiseen maaseutumaiseman hoitoa ja tarkkailua kohtaan sekä aktiivinen kannustaminen tähän. Koska monet maaseutumaisemat ovat yksityisen, yritysten ja valtiollisen omistuksen ja valtion omistuksen sekoituksia, yhteistyöhön perustuvat suhteet ovat tarpeen.

D Maaseutumaisemien kulttuuriperinnön ja arvojen viestintä ja välittäminen

- 1 **Välitetään tietoisuutta** kulttuuriperinnön arvoista yhteistyöhön perustuvien osallistavien toimien kautta kuten yhteinen oppiminen, koulutus, valmiuksien rakentaminen, kulttuuriperinnön tulkinta ja tutkimus. Osallistavien suunnitelmien ja käytäntöjen kehittäminen, jotka liittyvät kansalaisyhteiskuntaan, yksityisiin organisaatioihin ja viranomaisiin sekä kaupunkien että maaseudun asukkaiden keskuudessa.
- 2 **Lisätään tietoisuutta** keinoista ja menetelmistä, joilla levitetään perinteistä ja teknistä tietoutta ja käytäntöjä. Kehitetään esimerkkitapauksia tätä varten ja jaetaan parhaita käytäntöjä.
- 3 **Tuetaan yhteistä oppimista, koulutusta ja tutkimusta** erilaisilla välineillä, lähestymistavoilla ja kulttuurikäytännöillä, mm. kulttuurin kartoitus, tiedon jakaminen, koulutus sekä yleisemmin että paikan päällä, osallistujina sidosryhmät mm. paikalliset yhteisöt, kulttuuriperinnön asiantuntijat, eri alojen ammattilaiset, koulut, yliopistot ja media.